

Pavle.

Odkar je hodil Pavle v šolo, se ga je lotila vselej otožnost, ko so začeli sosedje mlatiti. Kadar so zapeli prvi cepci po vasi, je kazalo, da se pomika jesen v solnčno deželo, da bo kar kmalu kraj živih, prelepih uric velikih počitnic.

Pik pok, pikapok!

Poslušal je, kako mu trkajo umerjeni udarci marljivih mlatičev opominjaje na srce: dva meseca si skakal po bregeh in košenicah, dva meseca iskal kapeljev v vaškem potoku, dva meseca si zobal borovnice gori v hosti in cela dva meseca se nisi domislil, da je nekje na svetu šola in resni, resni gospod razrednik, pa naloge in sploh visoka kopa važnih skrbi.

Pika poka, pika pok!

O, pa ni bil zanikarnež Pavle, kaj še! Da je najboljših eden, ga je pohvalil gospod vodja; ali počitnice, ti rajskolepi čas, kako človeka razvadiš, kako ga omamiš!

Pik, pok!

Letos ga je zaskelelo dvakrat, ko so zavihteli sosedovi na skednju cepce.

»Ali jih slišiš, Pavle?«

»Slišim...«

In je stopil v utico, kjer je šivala mati, vdova.

»Poglej, Pavelček, koliko sem ti že sešila in pripravila,« mu je razkazovala mama, in lep in srečen je bil njen obraz. »Za tile dve košuljici je dal platna boter štacunar; iz stare rjuhe, ki jo je prinesla teta Malka, sem ti ukrojila še dve. Kar dobri so! Tukaj imaš nogavice, rutic in vsega, česar potrebuješ pri drugih ljudeh.«

Pika pok, pok pok!

Pavle je gledal bogastvo na mizi in mamo in se je zamislil.

Pri drugih ljudeh, da, pri tujih ljudeh! V mesto! V mestne šole! Tam je velika hiša, so rekli, in v tisti hiši je dosti takihle dečkov-revčkov brez očeta, brez mame, o, pa tudi brez obeh. In sta pisala gospod šolski vodja in gospod župnik v mesto, gospodom v tisti hiši. Da lahko pride jeseni, so odpisali, če je res tako priden fant Pavle, da ga sprejmo v četrti razred. In pozneje, če bo zatorej, v višje šole, v gimnazijo.

»Mama.«

»Kaj bi?«

»Ali bo res... ali bom res potem lahko šel še naprej v šole... v gimnazijo?«

»Če boš priden, sinek?«

O, gimnazija, ti šola šol, ti vrelo učenosti! Gabrov Cvetko je že v tretji, pa Gabrovi so bogati... In Podržajev iz Križnarjeve bajte pa Tičkov Tine, o, ta dva bosta pa skoraj gospoda! In Podržajev oče oglje kuhajo, in mama hodi po vasi na dnino. Če so zmogli Podržajevi, bi zmogla morebiti še njegova mama, vdova? Da bi še pomagal dobri Bog in pa gospodje, ki imajo hišo v mestu... — Pika poka, pika pok!

Mama, seve, bi ga sama že ne mogla šolati! S šivanjem se malo zasluži, in mama je reva. Ata, oj, ata je ostal v oni hudi vojski, ko je bil Pavle še prav micen Pavelček. Notri v hiši imajo v črnem okviru atovo sliko. In pri maminem vzglavju tiktaka atova srebrna ura. To je vse, kar jima je ostalo od ata.

Pik pok, pika pok!

Solnce že sije poševno, in kokoške se zakopavajo v topli pesek na dvorišču. Ugodno jim je in miže v močni svetlobi.

Kokoške bodo pa ostale doma, in mama bo šivala, čas pred hišo, čas za hišo bo iskala solnca, in ves svetel bo njen blede obraz, ko bo mislila nanj, na Pavleta študenta. Zmeraj bo mislila nanj.

Pik, pok!

In Pavle bo mislil na mamo. Povsod: v drugih krajih, pri tujih ljudeh, vselej: v daljnih, učenih šolah, v šumnih, bogatih mestih, vedno: mislil bo nanjo vse do konca življenja.

»Kaj premišljuješ, Pavle?«

»Nič, tako...«

»Priden bodi in Boga imej vselej v mislih... saj boš, kajne... pa mame ne pozabi in za ata moli vsak večer! Kakor sva midva vsak večer.«

»Bom, mama.«

Zvečer, ko je legal od vseh strani mrak na nizke hiše, je slonel Pavle pri oknu in gledal nebrojne čede zvezdâ, ki so spokojno drhtele na večernem nebu.

»Mama!«

»Kaj je?«

»Mama, ali veš, kaj sem si zmisлил. Sklenil sem, da bom enkrat velik, učen gospod, in bogat, mama! Zato, da bova lahko šla tja daleč na Romunsko, na našega ata grob... Če bom enkrat velik gospod, bi lahko šla...«

»Seve, če boš gospod...«

Zunaj, v travi, so peli črički.

In zvezde so sijale spokojno.

